

SJÄLVSTYRELSEPOLITISKA NÄMNDENS YTTRANDE

Landskapsstyrelsens redogörelse till självstyrelsepolitiska nämnden

1993-94

nr 1

SB 1992-93

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen har till självstyrelsepolitiska nämnden överlämnat den i 32 § landstingsordningen föreskrivna redogörelsen till självstyrelsepolitiska nämnden.

Nämndens förslag

Nämnden föreslår att lagtinget meddelar landskapsstyrelsen till kännedom de synpunkter som framförs i yttrandet.

NÄMNDENS SYNPUNKTER

Den nya självstyrelselagen

I redogörelsen konstaterar landskapsstyrelsen, liksom i föregående redogörelse, att problem rörande tolkningen av vissa bestämmelser i självstyrelselagen redan kunnat noteras. Landskapsstyrelsen nämner bl.a. sättet för hur det årliga förskottet ("klumpsumman") erläggs. Enligt 45 § 2 mom. självstyrelselagen betalas på avräkningsbeloppet ett årligt förskott. I enlighet med riksmyndigheternas tolkning erläggs förskottet nu i 12 lika stora månatliga rater. Nämnden konstaterar att självstyrelselagens förarbeten inte närmare anger hur förskottet betalas, varför en mera rimlig tolkning av stadgandet vore att förskottsbeloppet erlades i sin helhet i början av året, vilket i sin tur skulle påverka landskapsstyrelsens möjligheter att mera planmässigt verkställa sina utbetalningar under året.

Nämnden har inhämtat att landskapsstyrelsen med finansministeriet fört inledande diskussioner om behovet av och motiv för ändringar av den i 47 § självstyrelselagen reglerade avräkningsgrunden. En tjänstemannautredning har påbörjats för att granska om grunderna för statsbokslutet genomgått sådana förändringar som enligt 47 § 2 mom. skulle föranleda ändring av avräkningsgrunden. Nämnden finner det angeläget att detta arbete påskyndas så att resultatet kan användas som underlag för fortsatta förhandlingar mellan landskapet och riksmyndigheterna.

Ålands icke-befästade och neutralisering

Landskapsstyrelsen noterar i redogörelsen en stigande tendens i fråga om antalet örlogsbesök på landskapets vatten under berättelseperioden. En särskild koncentration av anlop kan noteras under en period sommaren 1993.

Nämnden konstaterar att förhandsinformationen om örlogsbesöken numera fungerar tillfredsställande och att landskapsmyndigheterna härigenom kan följa med verksamhetens omfattning och natur. Besökenas egentliga syfte framgår dock inte av de meddelanden som når landskapet men skall enligt försvarets direktiv anges då resp. enheter av sjöstridskrafternas ledning begär tillstånd att besöka åländska vatten. Nämnden noterar också att angöring vid andra hamnar än sjöbevakningsstationerna numera synes vara ovanliga i samband med att örlogsfartyg besöker Åland.

Utgångspunkten för de marina aktiviteterna på Åland är bestämmelserna i 1921 års Ålandskonvention. Landskapsstyrelsen har redan i berättelsen till självstyrelsepolitiska nämnden för arbetsåret 1989-90 (given 17.1.1991) med stöd av bl.a. professor Allan Rosas utredning betonat att den marina närvaron inte får vara ett mer eller mindre bestående inslag i den åländska skärgården. De olika inskränkande uttryckssätten i konventionstexten ger klart belägg för detta. Nämnden har också redan i sitt yttrande 9.4.1991 (nr 1/1990-91) påpekat att den utgår från att egentliga övningar inte bedrivs inom landskapets område utan att marinfartygen färdas över åländska vatten på väg till eller från övningsområden utanför Åland eller att besöken har karaktär av inspektionsfärder.

Nämnden finner det mot den bakgrunden angeläget att landskapsstyrelsen vid fortsatta kontakter med försvarsministeriet understryker de synpunkter man från landskapets sida tidigare framfört rörande tillämpningen av 1921 års konvention. I sammanhanget bör också hänsyn tas till på landskapsstyrelsens initiativ tillkommet utredningsmaterial samt till det faktum att en ökad militär närvaro rimmar illa både med landskapets status och med dess betydelse som ett högt frekventerat mål för båtturister och annat friluftsliv.

Landskapsstyrelsen hänvisar till den offentliga debatt som under senare tid förts om Ålands demilitariserade och neutraliserade status. I fjolårets yttrande noterade nämnden flera uttalanden i den debatten och konstaterade bl.a. att regeringen inte gett uttryck för några strävanden att åstadkomma förändringar beträffande Ålands status. Nämnden vill i anslutning härtill hänvisa till det anförande utrikesminister Heikki Haavisto höll vid ett möte med Finlands ambassadörer den 23 augusti 1993. Ministern yttrade då med anknytning till Åland och EG bl.a. följande: "...Däremot är Ålands internationella status inte en fråga, som vi förhandlar om. Vad säkerhetspolitiken beträffar har synbarligen militärerna, som har ansvaret för rikets försvar, känt oro för det föränderliga läget i

Östersjön. Finlands regering har dock inte kommit till några nya slutsatser i detta avseende och har icke heller planer på att förändra Ålands demilitariserade status."

Gränsbevakningsväsendet, sjöbevakningen

Nämnden berörde i fjolårets yttrande nr 1/1992-93 den nya förordningen om gränsbevakningsväsendet (FFS 358/92) som då nyligen hade utfärdats. Det framgick härvid att den nya lagstiftningen, på samma sätt som tidigare lagar och förordningar som reglerar gränsbevakningsväsendet, utgår från att gränsbevakningsväsendet är en civil myndighet underställd inrikesministeriet. Det oaktat har gränsbevakningens organisation och verksamhet alltid innehållit vissa militära drag. De högre tjänsterna inom gränsbevakningen är militära tjänster, gränsbevakningens personal är underkastad militär strafflagstiftning och gränsbevakningsväsendet kan även under särskilda förutsättningar helt eller delvis anslutas till försvarsmakten.

Nämnden konstaterar att de militära beståndsdelarna i gränsbevakningens organisation och verksamhet i princip varit desamma under den tid gränsbevakningsväsendet verkat under nuvarande former. De har likaså varit kända för landskapsmyndigheterna. Nämnden uttrycker likväl sin oro över den utveckling som på senare tid kunnat noteras vad avser betoningen av de militära inslagen i verksamheten. Nämnden vill därför upprepa sin tidigare åsikt om gränsbevakningsväsendets uppgifter skall förbli civila med tonvikt på bl.a. övervakandet av ordning och säkerhet samt sjöräddning. Nämnden har erfarit att inrikesministern i riksdagen framhållit att gränsbevakningsförvaltningen är en civil myndighetsutövning.

Nämnden vill understryka betydelsen av att gränsbevakningsväsendets civila karaktär bibehålls och att riksmyndigheterna också uppmärksamgörs på denna inställning från åländsk sida. Om gränsbevakningen skulle underställas militär förvaltning eller användas i militära syften skulle detta dessutom för Ålands del komma att strida mot bestämmelserna i 1921 års Ålandskonvention. Det är därför viktigt att landskapsmyndigheterna för riksmyndigheterna upprepar sin syn på dessa frågor. Nämnden biträder den åsikt landskapsstyrelsen i skrivelse 3.3.1994 till inrikesministeriet framhållit angående det olämpliga i att på Åland verksamma sjöbevakningstjänstemän underlyder ett militärt rättegångsförfarande.

I landskapsstyrelsens redogörelse konstateras att gränsbevakningsmyndigheterna har ålagts att från och med 1994 succesivt överta ansvaret för passkontrollen i bl.a. de åländska hamnarna. I den nya förordningen om gränsbevakningsväsendet (FFS 358/92), som nämnden hänvisade till i sitt föregående yttrande, nämns utövandet av passkontroll som en av gränsbevakningens främsta uppgifter. Passkontrollen i landet har hittills huvudsakligen skötts av polisen, på Åland i stöd av den överenskommelseförordning som

anger att den åländska polisen även kan handha uppgifter av rikslagstiftningskaraktär såsom exempelvis passkontroll.

Nämnden konstaterar att ett viss passkontroll erfordras även på Åland trots att trafiken till landskapet till största delen utgår från orter i övriga Norden. Icke-nordiska medborgare är nämligen i vissa fall skyldiga att inneha giltigt pass för inresa till annat nordiskt land. Nämnden förutsätter dock att landskapsstyrelsen tar sådana initiativ att passkontrollen i de åländska hamnarna kan förrättas i enlighet med nordisk kutym och med tillräcklig smidighet, där hänsyn tas också till turismens stora betydelse för landskapet och till den öppenhet Ålands och Finlands anslutning till EES-avtalet förutsätts innebära.

Skriftväxlingsspråket

Landskapsstyrelsen noterar i redogörelsen att olika handlingar, i första hand utkast till internationella överenskommelser och dokument som ansluter sig till dem, numera tillhandahålls landskapsstyrelsen på andra språk än svenska, i första hand på engelska. Nämnden konstaterar med anledning härav att landskapets utökade deltagande i internationellt samarbete, inte minst sådana kontakter som föranleds av medlemskapet i EES och ett eventuellt kommande medlemskap i EU, innebär att landskapet och på ett mera inofficiellt plan i beredningsskedet av olika ärenden i praktiken kommer att få ta befattning även med handlingar avfattade på andra språk än svenska. Den tilltagande internationaliseringen kommer sålunda att kräva språkkunskaper inom förvaltningen men på sikt möjligen också tillgång till vissa egna översättningsresurser.

Nämnden hänvisar i sammanhanget till 38 § 2 mom. i den nya självstyrelselagen enligt vilket fördrag som enligt 59 § självstyrelselagen skall tillställas lagtinget för godkännande kan översändas till landskapet på originalspråket om det med stöd av lag inte publiceras på svenska.

Ett särskilt problem utgör den nationella beredningen av olika internationella överenskommelser och uppföljningen av dem. Hit hör också beredningen av olika ärenden som anknyter till medlemskapet i EES/EU. Det finns enligt nämndens åsikt orsak att tillsammans med riksmyndigheterna granska möjligheten att det berednings- och utredningsarbete som i dessa sammanhang specifikt gäller Åland skulle koncentreras till ett särskilt förhandlingsorgan för att på detta sätt trygga att materialet i ärendena finns tillgängligt på svenska och att också handläggningen sker på svenska. Nämnden konstaterar att landskapsstyrelsen inlett sådana förhandlingar.

ÄRENDETS BEHANDLING

Nämnden har i ärendet hört lantrådet Ragnar Erlandsson och t.f. kanslichefen Peter Lindbäck.

I ärendets avgörande behandling har deltagit nämndens ordförande, talman Roger Jansson samt ledamöterna vtm Nordman, ltl Sundback och ltmn Bengtz och Holmberg.

NÄMNDENS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår självstyrelsepolitiska nämnden

att Lagtinget meddelar landskapsstyrelsen till kännedom vad nämnden anført i yttrandet.

Mariehamn den 23 maj 1994

Ordförande

Roger Jansson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

1. The first part of the text is...

The first part of the text is a general introduction to the topic of the study. It discusses the importance of understanding the underlying mechanisms of the process being investigated.

The second part of the text describes the experimental setup and the methods used to collect and analyze the data. It details the procedures followed to ensure the accuracy and reliability of the results.

2. The results of the study are...

The results of the study show that there is a significant correlation between the variables being studied. This finding is consistent with previous research in the field.

These findings have important implications for the understanding of the process and for the development of effective interventions. Further research is needed to explore the underlying mechanisms.

3. The conclusions of the study are...

In conclusion, the study has provided valuable insights into the process being investigated. The findings suggest that there are several key factors that influence the outcome.

Overall, the study has contributed to the knowledge of the field and has identified areas for further research. The results have practical implications for the application of the findings.